

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: P. O. Box 1005
Washington DC., USA.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Megjelenik havonta
Hungarian Monthly

Előfizetés USA-ban: egész év-
re 4.- \$, félévere 2.- \$; Más
országban: havi 2 coupon

Ankétunk: »Javítsuk hírünket!«

Jó kormányzat — jó hírnév

Irta: Paál Ferenc.

Akárhány kedvező oldalt, szívesen olvasott hírt is talál az olvasó ennek a lapnak a hasábjain, a komor igazság elől nem lehet kitérni: nem jó a hírünk a világban. És főként ott nem jó, ahol a jó hírnév nemcsak ideális érték, hanem kézzelfogható, reális hasznot, hatalmat, támaszt adó erőforrás. Nem jó a magyar híre a világban, éppen azokban a körökben nem jó, akiknek véleménye, befolyása a világ sorsát formálja, alakítja, akik előnyök és hátrányok sorával sujthatják a népeket.

Pedig a jó hírnek ebben az alaptalanul felvilágosultnak gondolt században sokkal nagyobb fontossága van, mint régebben. Hogy nagyhatalmi, kény és kedv, tetszés és nem tetszés korunkban a kis népek sorsát milyen mértékben befolyásolta, azt magyar olvasónak alig kell bizonyítani. Elég csak az 1814-es bécsi kongresszust és a párizsi béketárgyalásokat párhuzamba állítani, hogy lássuk, hogy a XX. században mennyivel nagyobb szerepet játszik a szeszély és önkény, és mennyivel több súlya volt a megfontolásnak, hatalmi helyzetek, tartós, állandó érdekek kiértékelésének, mérlegelésének a XIX.-ben. A huszadik század elejei beképzeltség és elfogultság által oly könnyen megbélyegzett bécsi kongresszus döntéseit valóban a hatalmi struktúra alapos lemérésének, az európai rendszer stabilizálásának vágya irányította, a proféták és írástudók által vezetett és félrevezetett versailles kongresszus kevés mérlegeléssel, sok szenvedéllyel, igazságszolgáltatási komédiát játszott végig, és a bírói palást alatt nem is nemzeti, de gyakran pusztán személyi szeszélyek és önkények érvényesültek. Kis népek az efféle tribunálok előtt csak jó nevükre, presztizsükre támaszkodhatnak. A hatalmi eltolódások ma már akkorák, hogy a világrendezők szabadjára eresztett szeszélyeivel szemben a védekezés hiábavaló kísérlet. Jó hírnév tehát életbevágó érdek.

A két utóbbi háborút követő békekonferencia ítélezési — kollektív ítélezési — hajlamai is arra mutatnak, hogy a jó hírnév, a nemzeti presztizs kérdésében a politikai elemnek döntő szerepe van. A magyarság rossz megítélésében nagy szerepet játszik a politika — nem a külföld, az ellenségek és vetélytársak politikája, mint azt magyar oldalon illúziókat hajszolva önvizsgátlás és mentséggként annyira szeretik hinni, hanem első-

sorban a magyar politika, a magyar kormányzati rendszer, a magyar külpolitika. A század két nagy élet-halál küzdelme az egész életre rányomta bélyegét. Irgalmasabb és humánusabb századokban nemzetek kultúrtejesítményei politikai ellenségeskedések ellenére is süllyal estek a latba — a huszadik században nem. A fennmaradásért folytatott küzdelemben nemzetek érzelmi viszonyait is kizárólag a politikai előny-hátrány egyenlege szabályozza. Az egyoldalón lévők készséggel elfelejtik egymásnak a legsúlyosabb bűnöket, erkölcsi és kulturális szegénységet is, de készséggel elfelejtkeznek a túlsó oldalon lévők értékeiről, érényeiről is. Elfordulnak egymás alkotásaitól, nem hallgatják egymás zenéjét, elfelejtik egymás nyelvét.

Hogy lenne a magyarságnak jó híre ebben a világban? Kétszer egymásután harcolt a rossz oldalon, két nagy háborúban maradt a világ koalícióval szemben a vesztes töredék oldalán. Ez önmagában is elég arra, hogy a világ közvéleménye előtt a magyarság minden értékét, az általános emberiét tett minden szolgálatát elhomályosítsa.

Pedig ekörül is baj van. A magyarság nemcsak két háborút veszített el, két háborúban volt az ellenség oldalán a Nyugat szemében, hanem idegen is: belső kormányzata, életformája nem nyugati, elmaradt. A nyugatra kerülő magyarok nagyrésztében a nyugati nem a neki megszokott, általa könnyen megértett polgári típusokat ismerte fel, hanem többnyire éppen azt az arisztokrata, oligarcha réteget, amelynek visszashorításáért saját hazájában maga is nagy küzdelmeket vívott. Ez az életforma, ez a típus a legjobb esetben is csak groteszk, de legtöbbször repulzív volt számára.

A magyar hírnév helyreállítása szempontjából tehát ezért kétszeres jelentőségű az 1945-ös korszak. 1945-ben a magyar nép 1848 óta első ízben nyilatkozott meg a Nyugat, a szabadság, a demokrácia mellett. Még azok is, akik tagadják, hogy ez a megnyilatkozás szabadon történt, csak erősítik a szabadság, a Nyugat, a demokrácia mellett magyar állásfoglalás őszinteségét, áldozatosságát, erejét. Mert bármilyen befolyásolás érvényesülését telelezi is fel valaki a 45-ös választásokon, azt el kell ismernie, hogy a dolog természete szerint a kényszer és

fenygetés csakis a demokrácia ellen, a Nyugat ellen, a szabad rendszer ellen érvényesülhetett. 1945-nak a magyarság szempontjából ez a legnagyobb és legértékesebb eredménye, és csak az emigráción múlik, hogy a nemzetközi megbecsülés síkján ennek a drágán vásárolt eredménynek tartós és gazdag kamatai legyenek.

Magyar tényezők a háború alatt ismételt kísérletet tettek rá, hogy bizonyítsák, hogy Magyarország háborús állásfoglalása csak a földrajzi helyzet, erőhatalmi kényszer következménye és ellentétben áll a magyar nép valódi kívánságaival. Teleki Pál nagy erőfeszítéseit saját halálával is megerősítette. Utóbb a Kállay-kormány vállalt kockázatos utat, hogy a magyar népet a német szövetség vaskapcsaiból kiszakítsa. Ezek az áldozatos és érdemes kísérletek azonban nem érték célt. És a nyugati közvélemény nem fogadta el őket a magyar nép állásfoglalásának. A nyugati közvélemény egy része — különösen a Kállay-féle kísérletet — csak a bukásra ítélt politika következményei elől való kései menekülésnek tekintette.

Teleki Pál tragikus áldozata csak önmagát tisztázta a felelősség alól — utódának politikája megerősítette a nyugatiaknak azt a meggyőződését, hogy a magyarság nagy többsége a nyugattal szemben ellenségesen érez. Annál is inkább megerősítette, mert ez a szerencsétlen kormányzat a magyar állásfoglalás mentésére még azokat a lehetőségeket sem használta fel, amelyeket a nyugati államférfiak, diplomaták egyenesen felkínáltak. Nyugaton egyesek még ma is emlékeznek a beszélgetésre, amely az amerikai követ és a magyar miniszterelnök között a magyar hadüzenet átnyújtásakor lezajlott. A magyar miniszterelnök maga utasította vissza azt az indokot, amelyet a követ a hadüzenet pszichológiai visszahatásának enyhítésére a szájába adott, maga kardoskodott mellette, hogy a magyar hadüzenet teljesen önként, német nyomás nélkül következett be.

És a sok bátorsággal folytatott Kállay-féle kísérletet sem követte március 19-én ellenállás, még ellenállási kísérlet sem. A Nyugat nem hitte el, hogy a kormány politikája mögött nem valóban a nemzeti közvélemény állott. Október 15-e sem szolgálhatott a magyarság nyugathoz húzásnak bizonyítékaként. De a sikerrel és ügyesen végrehajtott román kiürítéssel viszonyítva a magyar kormányzati és katonai ügyesség s készség tekintetében sem volt kedvező bizonyítvány.

1945 nemzeti állásfoglalásának jelentőségét hasonló érvekkel nem lehet gyengíteni. 1945-ben nem kormány,

uralkodó réteg vagy annak egy része nyilatkozott, hanem az egész magyar nép — és nem egy már eldőlt harc végén, hanem annak a kezdetén. Nem azért, hogy egy politikai hiba következményei elől meneküljön, hanem hogy meggyőződésének nagy veszélyek árán is hangot adjon és hogy az elkövetkező kockázatos és véres harcban a meggyőződésének megfelelő oldalon kösse le magát. Ezt a döntést sem elvitatni, sem lekicsinyelni nem lehet. Jelentőségét misem mutatja jobban, mint az, hogy a helyzet komorságára még teljesen rá sem ébredt és a magyarsággal szemben mindenestre ellenséges Nyugat is felismerte a választás jelentőségét. Ellenséges beállítottsága egy csapásra enyhült — nemcsak a magyarsággal szemben általában, hanem még azokkal a magyarokkal szemben is, akik az előző évek politikai tévedéseinek részesei, de legalább is passzív támogatói voltak.

1945-nek másik nagy jelentősége a sikerben van. Magyarország volt az egyetlen állam, ahol az oroszok a szabad választások megtartásába belemertek. A Nyugat nagyon jól lemérte, hogy a máskor oly jól tájékozott Kreml kapitális megtevészetének esett áldozatul. A Nyugat elismeréssel állapította meg, hogy a magyar nép és politikai vezetői azon a keskeny politikai terepen, amelyet a nyugati közvélemény nyomása az orosz nyomással szemben nekik biztosított, jól, majdnem maximális eredménnyel manővereztek. A magyar politikai művészet megbecsülésének fokozódása rövidesen nagyon kézzelfogható módon: segélyekben, kölcsönökben is kamatozni kezdett. Ennek értékét azok érezték át legjobban, akiknek 1945—46 telén a magyar városok éhségével, harminc-nyegen százalékos csecsemőhalandósággal kellett naponta küszködniük.

A magyarság híre, megbecsülése szempontjából nagy 1945 jelentősége azért is, mert ebben a rövid időszakban, amíg a magyarság a Nyugat és Kelet közti politikai bizonytalanság idején viszonylagos cselekvési szabadságot élvezett, a magyar nép alkotmánytörténelmének logikus folytatásaként a nyugati politikai és közjogi formák mellett, foglalt állást. És ebben az állásfoglalásban valóban az egész magyar nép részt vett. Senkisé hivatkozhatik a quorum hiányára. Négy és fél millió magyar járult az urnához, kényszer nélkül, mert a szavazás nem volt kötelező. Az újonnan elnyert joggal az egész magyar lakosság nagyobb része élt, mint amekkora részé a jogosultaknak Nyugaton a megszokott szabadsággal élni szokott.

BABITS MIHÁLY: A magyar fajnak valóban minden ereje és kilátása megvan, hogy — aránylagos frissességével, szerencsés keveredéseivel és megtermékenyüléseivel, keleti örökségével, s nagy és külön mufton edzett nevelésével — nagy és új emberi erőket teremjen. S hogy ez nem önáltatás, eléggé bizonyítja azon elsőrangú zseniknek aránylag nagy száma, akiket más tereken — matematikában, zenében, festészetben, nyelvtudományban, fizikában s egyéb találmányok terén — ajándékozott a nagy világnak. S valamint e kiváló szellemek érdemei gyakran csak elkésve s akkor is csak néhány szakember előtt lettek a külföldön ismeretesek, nem mert az erő, hanem mert az akarat, a törődés hiányzott belőlük az érvényesüléshez, akként kétségtelen, hogy irodalmunk eddigi átlagos nemismertségét is egy részben nemzeti jellemünknek ez otthonülő, nemtörődöm vonása okozza.

(Magyar Irodalom, 1913)

Éhséggel, megszállással, milliónyi problémával, háborús romokkal, rablásokkal és mindennapos erőszakkal küzdve a magyarság az elkövetkező évben mindent megtehetett, hogy állásfoglalásának megfelelően a szabad nyugati demokráciát meg is valósítsa. Ez a küzdelem sem volt eredménytelen és végső bukása is világosan nem az akarat, elszántság, áldozatkészség vagy politikai képesség hiányán mult. A magyar demokráciát elfojtani csak meztelen erőszakkal sikerült. A végső küzdelemben a nyugati kormányok ismételtlen kiálltak a magyar ügy mellett. A jegyzékek közvetlen hatással nem jártak, de a tiltakozások immár hivatalosan is megállapítják, hogy a magyarság a Nyugathoz tartozik, és életformájának önként a szabad demokráciát választotta. Ez a tény az időleges bukás ellenére is nagy érték a magyarság számára, mert a magyarság reputációjának helyreállítására megteremtette a kedvező állapotot.

Aki 1945-ben ott ült azokon a bizalmas tanácskozásokon, ahol a magyar kérdéseket vitatták és ahol irányt adtak, partot szabtak a magyar akcióknak, tanúsíthatja, hogy azoknak, akik ezekért a döntésekért a felelősséget vállalták, egyik főcélja éppen a magyarság nemzetközi reputációjának helyreállítása volt. Tisztában voltak a magyarság helyzetével. Tisztában voltak vele, hogy az utolsó félévszázadban mily kevés szimpátia kísérte utjainkat. Tudták, hogy hatalmi pozíciót a magyarság a második háború veszteségét követő években és kis népek nehéz korszakában nem építhet magának. Erőt a nemzetközi megbecsülés adhat.

Politikai célkitűzéseikben ez volt az egyik legfonto-

sabb pont. Ezeken a tanácskozásokon nem egyszer hangzott el a kijelentés, hogy az elsődleges cél elérésének, a magyar szuverenitás helyreállításnak lehetősége az óriási orosz nyomás miatt bizonytalan, de a másodlagos cél, a magyarság jó hírnevének helyreállítása egymagában is megéri az áldozatot. Mert nem felelhetjük el, hogy mindez nem volt áldozat nélkül. Kovács Béla, Arany Bálint, Kiss Szaléz, Donáth György, Jaczkó Pál, Kerkay páter, és sokan mások ezért kockáztatták és veszítették életüket, Mindszenty bíboros, Grósz érsek, Ordass püspök, Szent-Iványi követ, Szegedy-Maszák Lili, Kéthly Anna, Valentiny Ágoston és még sok-sok ezren ezért szenvedtek és szenvednek börtönbüntetést. Ezért vannak tizezrek deportálva, nyomorban vagy számkivetésben.

1945—46 kincseivel elsősorban a magyar emigrációnak kell gazdálkodni. 1945-ben a magyarság ötven év óta első ízben jelent meg a világszínpadon a maga igazi színeiben, mint nyugati, a nyugati életformát élő, kívánó, azért áldozatokat hozó, nemcsak a multjában, de a jelenében is a szabadságért élő, küzdő nép. Ez valóban megadja reputációnk helyreállításának lehetőségeit, megteremti a magyar kultúrákötésnek, nagy az általános emberi szempontjából fontos magyar teljesítmények értékeléséhez a megfelelő atmoszférát, hangulatot. Sőt az elmúlt félévszázad tényeinek is más hangsúlyt, szint ad, enyhít, magyaráz, a megértés útját is megnyithatja. Az emigráción múlik, hogy a súlyos áldozatok árán megnyílt lehetőségekkel él-e, vagy a magyarság megbecsülésének hajtásait el hagyja-e száradni.

Helyünk a világban

Irta: Kárász Artur.

Teleki Géza kitűnő cikkével mindenben egyetértek. Az alábbiakban csupán néhány kiegészítő gondolatot szeretnék kifejezni, az ő cikkével és az azóta megjelent hozzászólásokkal kapcsolatban.

Egy nemzet „híre a világban” két tényezőtől függ. Az egyik tényező a nemzet multja, a másik a nemzet jövő programja. Mit alkotott a nemzet a multban és mit kíván alkotni a jövőben?

Multunk adottság. Iradalomban, zenében, festészetben és egyes tudományok ágaiban nagy alkotások sora igazolja azt, hogy **helyünk volt a világban**. Ezeket az alkotásokat nem törölheti el néhány felületes, idegen nyelven megjelent könyv rosszakarátú megjegyzése. Arany János van, Bartók Béla van.

Nem lehet azonban egyedül mult alkotóinkból élnünk, mert az eseten megcsodál az idegen vándor, esetleg lefényképezi színes filmmel, de ezután hazamegy, skatulyába teszi a filmeket és előbb vagy utóbb elfelejti őket. Az emberiség hosszú történelmében sok nagy alkotás született, de a nagy alkotások önmagukban egy nemzetet sem tettek örökéletűvé. Az inkák, a majak, vagy az asszírok és egyiptomiak mind nagy építők vol-

tak, mégis senkinek sem jutna ma eszébe, hogy „felszabadítsa” őket. A guláik roppant hegycsúcsokká váltak, de legfeljebb múzeumi örök óvják őket széltől és esőtől.

Hírünk igazában a jövőnkől függ. A magyarság híre attól függ, hogy az íróit, a művészeit, a tudósait **folytatni tudja-e**. Meg tudja-e őrizni a termőföldet a hegycsúcsok körül, tud-e gátakat építeni a folyók mellett, tud-e csatornát ásni a szárazság ellen — más szóval: képesek vagyunk-e és akarunk-e méltó emberi életet biztosítani a népünknek?

Akarunk-e? . . . Az a tény, hogy Ady Endre nagy költő volt, még nem bizonyíték arra, hogy megvan bennünk a jövő akarata. A jövő nem lehet egyszerű visszafordulás a multhoz. Középeurópában, sajnos megint egyszer felülről irányított, de mégis forradalom megy végbe. Ha egyszer, ki tudja mikor, visszajutunk Magyarországra, egy alapjaiból kifordított, rémült és félrevezetett társadalmat fogunk találni. Ez a társadalom nekünk sem fog hinni, és főképp nem fog bennünket befogadni, ha csak mult idők mult dalaival érkezzünk.

Mi a jövő dala? Mi lehet egyedül a jövő dala? Ter-

mészetes, hogy demokráciát akarunk és ezen szabadságot, az emberi jogok osztatlan tiszteletét értjük. Az elmúlt generáció katasztrófái azonban a szabadságnak két új elemére tanítottak bennünket:

1.) A szabadság nem csupán politikai, de gazdasági fogalom is. Szabad legyen a magyarság, de szabadjon nemcsak szólnia és választania, hanem ennie is. Többet kell termelnünk, mindenki számára! A multbeli vere-segeinket az ellenség túlereje mellett az is magyarázza, hogy a magyarság egy része nem mindig hitte el, hogy önmagáért is küzd. Multbeli hírünk gyakran rossz volt és a rossz hírek egy része arról szólt, hogy kevesen vannak a Duna-Tisza közén, akik bőségben élnek.

2.) Jövő demokráciánk második új elemét a nemzetközi kategóriákban való gondolkodásnak nevezhetnők. Népkepviseletre van szükségünk, nem csupán belföldi, hanem külföldi problémáink megoldásában is. Figyeljük meg az Egyesült Európa gondolatának sorsát: nem elég, hogy ezt a gondolatot néhány zseniális diplomata megvalósítandónak tartja; amíg az európai nép többsége a gondolatot meg nem érti és magáévá nem teszi, az Egyesült Európa nem fog megszületni.

Jó diplomatáink a multban is voltak, de egyedül álltak, nem támaszkodtak — nem is tehették — széles néprétegek véleményére, mert ez utóbbiaknak nem volt kialakult külpolitikai véleménye; vagy akinek volt, azt gyakran még kevésbé nyilváníthatta, mint a belpolitikai életben. Az eredmény az volt — ismételjük: nem csupán a mi hibánkból —, hogy nemzetközi problémáinkat egyoldalúan ítéltük meg, vezető rétegünk túlnyomó része 1945-ig először Ausztriát, majd Berlint

nézte a világ közvéleményének, úgy hogy a 19-es és 44-es összeomlás borzalmas meglepetésként jött. Egy ma felnövő új magyarországi generáció, vagy annak legalábbis egy nem megvetendő része, ugyanezt a hibát sajnos esetleg "arccal Moszkva felé" fogja elkövetni...

Sokrétű politikai közvéleményt kell kiépítenünk, mert csak ez esetben lehet reményünk arra, hogy külpolitikánk nem fogja újból csupán az egyik vagy másik hatalomnak a céljait szolgálni. Nem csupán magyar probléma ez, még a hatalmas Amerika problémája is. A Washingtonban még mindig folyó „Nagy vita” a bizonyítéka annak, hogy még egy nagyhatalomnak is mennyire nehéz népi külpolitikát csinálnia. Hosszú nevelő munkára lesz szükség. Ennek a programját azonban már **tegnap elő kellett volna készítenünk.**

Az emigráció évei hosszúak és a számuk egyre nő. Idestova négy éve, hogy erről a kérdésről először próbáltam írni. Ma is állom, amit akkor mondtam: külföldön nem segít rajtunk belpolitikázás. Szakértők összműködésére volna szükségünk, akik kidolgozzák, hogy hogyan fog a magyarság több szemet, vagy olajat, vagy kenyeret termelni. A világ ezt várja tőlünk: mondjuk meg, mit akarunk, és hogyan akarjuk. A nyugati világ nincs ellenünk, de mielőtt elérnők azt, hogy mellénk álljon, két dolgot kíván tudni: hogyan akarunk egy konstruktív, modern gazdaságot felépíteni és hogyan fogunk a népek közösségébe beilleszkedni. Hírünk a világban attól fog függni, hogy képesek leszünk-e egy ilyen programot a világ elé tárni. Hírünk akkor lesz jó, ha be tudjuk bizonyítani, hogy nem vagyunk csupán inka gúllak, hanem helyünk van ma is a világban.

HUNGRY HUNGARY — ANGELUS ANGLUS

Írta: Kósa János.

A filológia sem olyan száraz tudomány, amilyenek csufolják; gyakorta bölcis életigazságokat sugall. De haikán beszél és feidult életünk zajában erősen kell hallgatódzni, hogy a hangját elkapjuk. Hogy a napokban ráértem hallgatódzni, a magyarok híreről és a kis népek sorsáról mondott említésre méltó dolgokat.

A magyar-angol kapcsolatok érdemes kutatója, Róna Éva egykor kinyomozta, hogy az angol nyelv tréfás szójátékot gyártott a magyarokról. HUNGRY HUNGARY — mondogatták azokban a századokban, amiket a magyar történelem török kornak ismer. Róna Éva kezdeményezése után ezen sorok írója iparkodott megírni a szállóige történetét: hogyan lettek a magyarok éhesek.

Fura hírünk alighanem Ben Johnson-nal, a fullánkos nyelvű poétával kezdődött. 1916-ban nyomatta ki epigrammáját „Éhes kapitányhoz”, amelynek néhány sora szabad magyar fordításban eképp hangzik:

Beszéid el, mit tettél, hogy utilaput kötöttél;
Kinek zsoldján éltél, kiken szédelegtél;
Kit szolgáltál, kit követtél

„Pompás hazugságokkal Irlandban, Hollandban,

Svédországban, Magyarországon, Lengyelországban
no meg Törökországban.

Messzire vezetne azt nyomozni, ki volt Éhes kapitány; talán egy bizonyos John Smith, aki magyar földön harcolt a török ellen s Amerikában fejezte be pompás hazugságokkal fűszerezett életét.

Engem most két szó érdekel csupán. Johnson görömba verse egymás mellé helyezte a két fogalmat és hogy a kettő divatos szójátékká házasodott össze, abban a magyar teológusoknak lehet némi szerepe. Bethlen Gábor óta a kis Erdély fejedelmei minden esztendőben néhány teológust küldtek át Angliába, hogy a híres mesterek lábánál ülve ismerkedjenek a tudományokkal. A fejedelmi ösztöndíj ellenére — és erről a költő Milton egy megjegyzése tanuskodik — az erdélyi teológusok szerény utravalóval indultak a nagy vándorútra. Frugális életük láttára megszületett a HUNGRY HUNGARY szójáték és irodalmi megnyilatkozásait a most következő évszázadból könnyű összegyűjteni. Horace Walpole, a regényíró, még 1741-ben is rabelais-i élvezettel olvasott egy politikai pamfletet, amely Mária Teréziát „This Hun-gry Sister”-nek titulálta.

Veszélyes dolog filológiai értekezéseket fejből citálni

A Szabad Európa Bizottság magyar vonatkozású működése

A SZ. E. B. az elmúlt három év alatt igen sokat tett magyar problémáknak a külföldi közvéleménnyel való megismertetése terén. Nyomatott folyóirata, a NEWS BEHIND THE IRON CURTAIN, mely sok magyar anyagot tartalmaz, közel 6.000 példányban jár az összes college-oknak, military school-oknak, a State Department-nek, sok ország rádióinak, újságjainak, televíziós szerkesztőinek, politikai vezérférfiainak. Anyagát rendszeresen veszik át a külföldi lapok és rádiók.

A bizottság magyar tanulmányi osztálya, mely előbb Szegedy-Maszácz Aladár, majd Fábry Pál vezetése alatt működött, két év alatt a következő angolnyelvű tanulmányokat adta ki kb. 5.000 példányban: RUSSIAN CULTURAL PENETRATION IN HUNGARY, THE HUNGARIAN PEOPLE'S REPUBLIC (Kovács Imre), SHORT BIOGRAPHIES OF LEADING COMMUNISTS IN HUNGARY, AN OUTLINE OF LABOR LAWS AND SOCIAL SECURITY (Brunauer Sándor) RUSSIAN CULTURAL PENETRATION (II. kiad.) HUNGARY IN THE YEAR 1951, FAILURE OF THE HUNGARIAN CURRENCY (Major Róbert), THE POSITION OF THE HUNGARIAN WORKER (Varga László), BOLSHEVIZATION OF THE HUNGARIAN TRADE UNIONS (Gábor Róbert), PER-

SECUTION OF CHURCHES (Juhász Vilmos), HUNGARY'S BOLSHEVIZED PEDAGOGY (Juhász Vilmos), DEPORTATIONS, FORCED LABOR AND CONCENTRATION CAMPS IN HUNGARY (Varga László), BOLSHEVIZATION TACTICS IN HUNGARY (Rákosi-beszéd, bev. Fábry Pál), MISCELLANEOUS STATISTICAL DATA IN HUNGARY, ORGANIZATION AND STRATEGY OF THE HUNGARIAN WORKER'S (COMMUNIST) PARTY (Gábor Róbert), BLUEPRINT FOR A RED GENERATION (Juhász Vilmos), RUSSIAN CULTURAL PENETRATION (III. kiad.)

A Crusade for Freedom tavalyi, egész Amerikát átfogó kampánya során Fábry Pál ismertette a magyar problémákat, tömeggyűléseken, egyetemeken, nagy egyesületek előtt. Ugyanő számos televízió- és rádióelőadáson (pl. Mrs. Roosevelt-tel folytatott párbeszéd keretében) hívta fel az amerikai közvélemény figyelmét az otthoni helyzetre. A Bizottság magyar előadói (Jékely László és Pisky-Schmidt Frigyes) az elmúlt évben felolvasókörútaikon az összes jelentősebb amerikai egyetemeken beszéltek magyar problémákról. A Bizottság Középeurópai Tanulmányi Központja adta ki Schweng Loránd ECONOMIC PLANNING IN HUNGARY SINCE 1938 c. könyvét.

és sem Róna Éva, sem a magam írása nincs a kezem ügyében. Elsodorta őket az idő vihara és hogy ez a vihar még mindig nem akar elülni, egyre jobban kétkem, hogy valaha viszontláthassam őket. Így hát soha nem vétkeztem volna az akadémikus illemszabályok ellen, ha a napokban fenn nem akadok egy bizonyos John Hawkes könyvén Saskatchewan tartomány történetéről. A tudós szerző — ugy 1890 körül — becsületes rokon-szenvvel írta meg a tartomány első magyar telepeinek életét és a kezdő évek nehézségeihez hozzáfűzte: „Nem csoda, ha a nyomorúságok láttán a szomszédok ajkán felrebbent: HUNGRY HUNGARY“.

Bizony nem csoda, ha a küszködő szomszédok könyves-vidám megjegyzésekkel csipkelődtek egymás felé. A csoda az, hogy az én kívénhecht angol szállóigémnek a kanadai változata — épp a magyar millénium idején elevenedett újjá. A saskatchewan-i szomszédok akkor mondogatták a HUNGRY HUNGARY-t, amikor Magyarország a bőség és a nagyhatalom korát ünnepelte, amikor önfelédten áldozott önnön biztonságára érzetének, amikor költőink „tejjel/mézzel folyó Kánaán“-nak látták a magyarok földjét. Es ha talán a millénium képzelet sem volt egészen igaz, a HUNGRY HUNGARY — még kevésbé volt az.

Azon a régi Magyarországon, amit ma már menthetlenül belepett a századok pora, szintén gyártottak szójátékot, még hozzá az angolokról: ANGELUS ANGLUS. Jegyzetektől megfosztva csak egy példáját idézhetem. Csepelányi Ferenc, a tudós jezsuita és a nagszombati egyetem tanára, a bretagne-i származású

Szent Ivánról írva verset — Anno Domini 1712 — eképp szólította meg hősét:

Origine non tam Anglus,
Quam vita et moribus Angelus.

És most személyes dolgokkal kell folytatnom. Amikor ennek a szójátéknak az irodalmi jelentkezéseit összegyűjtöttem, Magyarország már háboruban állott Angliával és az ANGELUS ANGLUS-t még a Philológiai Közlöny gyérszámú olvasói számára sem lehetett volna kinyomtatni. Utána pedig egy olyan politikai rendszerbe érkezünk, ahol az „angyal“ szó még önmagában is bűn volt. Anyagi kis filológiai értekezésem egy ördögi korszak áldozatául esett és soha meg nem jelenhetett. És mindebből azt következtetem, hogy az angolokat angyalnak nevezni legalább olyan szubjektív ítélet, mint a magyarokat éhesnek.

És itt kerekedik a tanulság, érdemes a megszívlelésre. Semmilyen frázis, szállóige, elnyűtt szalmacséplés nem javítja hírünket a nagyvilágban. Kis népért a nemzetek Babel tornyánál csak tettek és nagy, időtálló szellemi alkotások emelnek szót. A tettek jó propagandájáról le kellett mondanunk, amikor a magyar állami önállóságot az idegen erőszak összeroppantotta. A szellem azonban még megszólalhat és nem a magyar határokon belül, hanem a bujdosók ajkán, ahogy Mikes korában tette. A bujdosó magyarokra hát a mikeskelemini kötelesség vár: tartózkodni a frázistól és a szállóigétől, lemondani a vezéreikről és a közheyről. De a szellem komolyságát megőrizve néhány szép tudományos munkával lehet a legtöbb igazat elmondani a magyarok híréről.

Uj Liszt-lemezek

Az utóbbi hónapokban egymásra jelentek meg új Liszt-lemezek a piacon. Igen jó kritikákat kapott a nemrég meghalt Simon Barere lemeze, a B-moll Szonáta és a Les Funérailles. A szonátát a WP (52. VI. 22.) „minden zongoraszerzemények egyik legnagyobbjának” nevezi. A „Legnépszerűbb zongoradarabok” c. lemezen a Szerelmi Álom szerepel. Végre Liszt egyik főműve, a Faust-szimfónia is megjelent LP-lemezen. A számtalan egyéb Liszt-lemez közt megemlítjük a „Gnomenszenek”-t, a „Six consolations”-t („egyik legnyugodtabb s legvonzóbb szerzeménye” — NYT, 52. VI. 8.).

Smetana két művével kapcsolatban is előkerül Liszt neve. „Mindkét szimfonikus költemény — írja a NYT (52. VI. 1.) a lemezről — azaz bókolt Liszt-nek, hogy utánozza. Miután Liszt támogatta anyagilag a fiatal, nyomorgó Smetanát, vezette be a kiadókhoz s rendezett hangversenyeket műveiből, nem meglepő, hogy utóbbi zenéjében a Les Préludes és a Mazeppa visszhangjait találjuk.”

A párizsi UNESCO-palota

építésére egy franciával és egy olasszal együtt a világhírű magyar származású new yorki építész, Marcel Breuer, kapott megbízást. Breuer a Harvardon tanított, annakidején pedig Gropius társa volt, a „Bauhaus”-irányzat képviselője.

A FOREIGN SERVICE JOURNAL 52. IV. számában Andor Klay tanulmánya jelent meg Lincoln magyar tábornokairól (Asóth, Számswald-Stachel) meg Pomutz ezredeséről, akik később követ, főkonzul és konzul lettek.

A XX. SZÁZAD ZENÉJE

c. párizsi fesztiválon óriási sikerrel mutatták be Bartók műveit. Az egy hónapon át tartó hangversenyeken csak 2-3 szerzőnek jutott egy egész est. Ezek egyike Bartók volt. „Az est minden szempontból kiemelkedő volt — írja a LE MONDE (52. V. 27.) — mind a program kiválasztása,

N Y U G A T I F I G Y E L Ő

mind az előadás igen magas színvonalára szempontjából.” Fricsay Ferenc vezényelt, a berlini RIAS karmestere s Anda Géza játszotta a II. Zongoraversenyt. A MANCHESTER GUARDIAN (52. V. 26.) Anda „kárórázó előadásáról” ír, de a vezényléssel nincs megelégedve.

A Bartók-est másnapján — Bartók magyar voltának kidomborítására — nagy fogadás volt a v. magyar követnél, Auer Pálnál, amelyen a francia közélet és művészvilág sok kiválósága jelent meg, valamint a diplomáciai kar több tagja.

Bemutatták Kodály Psalmus Hungaricusát is, szintén nagy sikerrel „Széles és hatalmas mű, csodálatosan kiegyensúlyozott mű” — írja róla a LE MONDE (52. V. 31.). A hangversenyek egyik szólistája Szigeti József volt.

“NAGY KÖZÉPKORI NEVELŐK” címen tartott előadásorozatot a tavasz folyamán Gábrriel Asztrik professzor a St. Mary's College-ben (Indiana), az elnök, Madeleva nővér, a nagy amerikai költő meghívására.

Előadásai során kiemelte a Magyarországot és e nagy embereket, mint pl. Sorbonne-i Róbert közti szellemi kapcsolatokat. — Június elején Gábrriel professzor Pittsburg-és Louisvilleben (Ky) tartott előadásokat, melyekről a THE PITTSBURGH PRESS, a THE COURIER JOURNAL és a LOUISVILLE TIMES közölt tudósításokat.

A THE CATHOLIC BOY

c. amerikai folyóirat “Verseny a szabadságért” címmel magyartárgyú elbeszélést közöl M. Lelkes tollából (51. XII., 52. I.), valamint filmkritikákat Lou Erdey-től (52. I., IV.)

KODÁLY “SZÉKELY FONÓ”-jából mutattak be részleteket New Yorkban 52. V. 2-án mérsékelt sikerrel.

Finta A. Sándor bronz plakettje Kovács Mihály ezredesről, Washington lovasságának parancsnokáról, aki 1724-ben Magyarországon született és 1779-ben halt meg az északamerikai Charleston S. C.-ben. (New York, 1938)

KEMPELEN SAKKOZÓGÉPÉRŐL

hozott a NEW YORK TIMES (52. V. 4.) hosszú, képes ismertetést, a nélkül hogy “Wolfgang von Kempelen” magyar voltát megemlítette volna.

A NEW YORK TIMES 52. V. 18-i száma lapunk szerkesztőjének levelét közli, mely helyreigazítja a tévedést. A közleménynek a lap “Brilliant Hungarian” címet adta.

MOHOLY NAGYRÓL

a híres másik magyareredetű “Bauhaus”-professzorról, a “magyar rajzóloról” emlékezik meg egy cikkében a WASHINGTON POST (52. VIII. 3.)

A WELTWOCHÉ

nagy, egészoldalas jelentést közöl “Vannak csillagok is az éjszakában” címmel a mai otthoni állapotokról. (52. V. 30.)

A CSEH KARLOV VARY-BAN rendezett filmfesztiválon a Szovjetunió után Magyarország nyerte a legtöbb díjat: a hét első díj közül hármat! Az “Erkel”, a “Simmelweis” és a “Tűzkeresztység”. Ezenkívül két kisfilm nyert dicséretet. (MAGYAR NEMZET, 52. VIII. 7.)

BARABÁS SÁRI

sikerrel szerepelt a londoni Operaházban a Rigolettóban. “Az új magyar Gilda — írja a TIMES (52. VI. 16.) — roppant nagyot javult az est folyamán... A duettet a III. felvonásban gyönyörűen csinálta.”

A VÉGH-KVARTETTÉRŐL

nagy elismeréssel ír a LE MONDE (52. V. 17.) egy Mozart-lemezükkel kapcsolatban: “Vitathatatlanul Európa egyik legjobb kamaragyüttese...”

KARÁDY KATALIN

két ízben énekelt a párizsi rádióban. (52. V. 10., 24.)

“TRIAL BY TERROR”

címen nemrég jelent meg egy riportregény Amerikában az Andrássy-út 60-ról, melyet először a SATURDAY EVENING POST közölt folytatásokban. Munkatársunk kérdést intézett a szerzőhöz, Paul Gallico-hoz, mi készítette a magyar környezet választására. “Magyarországot választottam történetem színhelyéül, mivel a magyarok a kommunizmusnak egy különösen felháborító nemét gyakorolják, másrészt mivel célszerű volt: Bécs közelében lévén, olyan ország, melybe könnyű behatolni, illetve kiszökni, ha egyszer valaki el van szánva rá. A magyar neveket úgy válogattam össze, hogy magyar legyen a hangzásuk, s nem más alapok. Ebben segített feleségem, aki magyar...”

PÉLI ZYA

író, 1940-ig francia gyarmati lapok belső munkatársa, jelenleg a montreali Devoir cikkírója, 52. VI. folyamán a RADIO-CANADA-ban tartott rádióelőadásokat, — elsőként a magyarok közül.

UNGVÁRY SÁNDOR

börtönnaplóját közölte három folytatásban a THE INDEPENDENT PRESS Bloomfield, N. J.-ben (52. VI. 5., 12., 19.)

A SATURDAY REVIEW OF LITERATURE

Reiner Frigyesről, a híres magyar származású amerikai karmesterről hosszú cikket közölt. (52. V. 31.)

A FOLIES BERGERES

“Une vraie folie” c. új revüjét — a kártsák régebbieket — “a magyar eredetű Gyarmathy Mihály szerzte, aki a negyvenegy képből álló darabon egy éve dolgozott... Szuperprodukciónak mondják s több mint 150 millió frankba került.” — (PARIS MATCH, 52. III. 15-22)

SZERKESZTŐI ÜZENET:

Többeknek. Rövidesen újra megindítjuk bibliográfiái közleményeink közlését. Addig is köszönjük a sok beküldött címet.

Címváltozásokat kérjük bejelenteni! Kéziratokat két példányban kérünk.

Rákóczi rodostói háza

Az Istanbulban megjelenő VATAN („Haza”) c. napilap 52. II. 6-1 számának képes melléklete Tekirdag (Rodostó) városával foglalkozott. A lap e száma, amit a lelkes magyarbarát Abdullah Kadri Gencay istanbuli kereskedő küldött meg a szerkesztőségünknek, közli II. Rákóczi Ferenc Mányoki festette arcképét, valamint rodostói házábanak mai állapotát mutató jó fényképét. A nagy fejedelemmel és rodostói életével, valamint tör-

ténelmi szerepével hosszú cikk foglalkozik a lapban.

A VATAN főszerkesztőjét, Ahmet Emin Yalman, a rodostói váli (főispán), Nazım Ardar és a polgármester, Mahmut Sumer külön nyomatékkal figyelmeztették arra, hogy városuk nemcsak azért nevezetes, mert a nagy török hazafi és költő, Namık Kemal születőhelye, hanem azért is, mert a magyar hazafiak zarándokhelye is. Itt élte száműzetésben élete utolsó 18 évét és itt halt meg 1735-ben a magyar történelem egyik legnagyobb hőse, Rákóczi fejedelem.

Yalman főszerkesztő, akit a főispán és a polgármester elkalauzoltak Rákóczi házába, ezután leírja, hogy Rákóczi és társai harvait a magyar nemzet 1907-ben hazavitette és Magyarországon nagy ünnepek között honi földben újra eltemették. Majd a magyar kormány Tahy László ankarai követ kezdeményezésére Rákóczi házát 1932-ben helyreállította eredeti formájában, műzeumként. Ez a ház ma Rodostó (Tekirdag) város díszes és legszebb példája a régi török háznak. Földszintjén magyarul és törökül márványba vésett szöveg ismerteti a

látogatóval az épület történetét. A földszint és az első emeleti helyiségek teljesen üresek, a második emeleti tengerre néző nagy teremben Rákóczi arcképe van elhelyezve (a Mányoki-kép másolata). Yalman főszerkesztőt, mint írja, annyira érdekelte Rákóczi Ferenc személye, hogy Istanbulba visszatérve utána nézett Rákóczi történetének és ezt jó összefoglalásban cikkében ismerteti is. Végül pedig megjegyzi, hogy Magyarország jelenlegi hűbéres kormánya az épülettel nem törődik és fenntartásáról nem gondoskodik. (V. J.)

Magyarország megítélése Párizsban

(II)

E számunkban folytatjuk John C. Campbell, a State Department Kelet-európai Osztálya vezetője tanulmányának közlését, mely eredetileg a FOREIGN AFFAIRS 1947-es évfolyamában jelent meg

Mind a magyarok, mind a románok térképekkel, statisztikákkal és történeti érvekkel felfegyverkezve érkeztek a júliusi párizsi konferenciára, ámde a Külügyminiszterek Tanácsának határozata addigra már rendezte a kérdést. A nagyhatalmak kotelezték magukat e határozat támogatására a konferencián és ehhez is tartották magukat, bár az amerikai delegáció megragadta az alkalmat, hogy rámutasson arra, hogyan jutottak el odáig, és olt, hogy az ausztraliak javasolták vizsgálják meg a tényeket és vegye szemügyre, hátha lehet találni igazságosabb népi haárt. A magyarok, akiket meghívtak, hogy adják elo véleményüket, eloszor egy széles, kb 7700 négyzetmétföldnyi teruletsávot kívántak, melyen több román élt, mint magyar, azután leszállították kívánságaikat kisebb határterületekre, melyek a túlnyomóan magyar városokat, Szatmárt, Nagyváradot és Aiadot foglalták magukban. De még itt is nagyjából félmillió lakosságnak kevesebb, mint 2/3-a volt csak magyar és a gazdasági érvek tobbnyire a románok oldalán voltak. Az ausztraliak javaslat nagyon kis támogatásra talált és a konferencia, teljes létszomben, végülis elfogadta a háborúelotti határt egyetlen eltéro szavazat nélkül.

Magyarország másik nagy területi vitáját Csehszlovákiával, a Külügyminiszterek Tanácsa nem tárgyalta a Párizsi Békekonferencia összeulése előtt. Legyozott ellenség lévén Magyarország nemigen volt olyan helyzetben, hogy területi követelésekkel léphetett volna fel egy szövetséges állammal szemben. Azonban maguk a csehek vetették fel a problémát, ot magyar kérészetet követelve Bratislavával szemben, hogy kiterjesszek hídfojukat a Duna jobbpartján, másrészt nemzetközi jóváhagyást keresve tervukhoz, magyar kisebbseguk egy részének, 200 ezer embernek a Magyarországra való telepítéséhez. Kb további 100 ezer kicserelésére számítottak onkéntes alapon az elozo februárban aláirt kétoldalú egyezmény útelmében, a maradó után (kb 200 ezer csehszlovák, s 350 ezer magyar becslések szerint) „re-szlovakizáltatott” volna. Amint Csehszlovákia beszélni kezdett arról, hogy meg akar szabadulni magyar lakosságától, hogy az országból homogén nemzeti államot csináljon, a magyar szoszolók kihasználták az alkalmat s rámutattak arra, hogy a legegyszerubb mód túladni a magyar kisebbségen átengedni azt a földet is, amelyen él.

Az amerikai delegáció egyáltalában nem rokonszenvezett a csehszlovák óhajjal, 200 ezer személy otthonából való kiszakításával s kiuzésével, azonban kész volt megfontolni a dolgot a csehszlovák-magyar ellentétek lcheto általános rendezésével összekapcsolva. A „négy nagy” helyetteseinek az ülésen amerikai képviselók sur-

gették, hogy a nagyhatalmak kozoson segítsenek a cseheknek és magyaroknak egy kolcsonos engedményeken alapuló rendezési terv kidolgozásában, mely szalárd baráti viszonyt teremthetne meg a két állam kozt.

Területcsere, mely egyrészt kielégítene Csehszlovákia óhaját további területekre Bratislavával szemben s mely másrészt Magyarországnak juttatná a túlnyomóan magyar lakta határmenti területek egy részét, csökkenthetné a népességcsere kiterjedését. Még egy jelképes területi nyereség is lehetővé tenné Magyarországnak, hogy könnyebben fogadja el csehszlovákiai magyarok ezreinek kényszeru átköltöztetését. A probléma államférfiúi megoldása lehetséges lett volna, ha a nagyhatalmak meg tudtak volna egyezni a lényegben. Magyarország természetesen szivesen belement volna, de a Szovjetunió együttműködése nélkül az amerikai vagy angol tanácsok Csehszlovákiára nem hathattak. A csehek, érzékelve a helyzetet inkább választották követeléseik meghallgatását s megítélését a konferencia részéről, semmint a színpalak mogotti egyezkedést Magyarországgal, mely csehszlovák terület átadását vonta volna maga után. Erthetően ellenérzéssel viseltettek azzal a gondolattal szemben, hogy Magyarországgal, mint egyenlo féllel bánjanak. „Ki nyerte meg ezt a háborút” — kérdezte Jan Masaryk egyik beszédében — „Az Egyesult Nemzetek vagy Magyarország?”

Amikor a konferencia foglalkozni kezdett a bratislavai hídfőre és a 200 ezer magyar kitelepítésére vonatkozó csehszlovák igényvel, az amerikaiak erőfeszítéseiket kompromisszumos megoldás keresésének szentelték. A végleges határozat, melyet Csehszlovákia elfogadott és a konferencia egyhangúlag magáévé tett, a területi igények csökkentését és az áttelepítés kérdésének elhalasztását tartalmazta. Csehszlovákiának 3 kérészetet adott 5 helyett és Magyarországot kotelezték, hogy tárgyalásokba kezdjen Csehszlovákiával utóbbi magyar eredetu lakosai „problémájának megoldására”. Az USA a kozvetlen tárgyalást az osztrák-olasz mintájára Dél-tirol ügyében, sikerrel kecsegtető kivezeto útnak tekintette a Magyarországot és szomszédai kozt fennálló területi és kisebbségi kérdésekre vonatkozó elintézetlen ellentétek méltányos es tartós rendezésére.

Bizonyos értelemben ez kiterés volt a felelőség elol a békeszerződéseket tárgyaló hatalmak részéről, áthárítása a súlyos problémáknak azokra a felekre, melyektol legkevésbé várható, hogy megegyezzenek valamely megoldásban. Kicsit volt annak a valószínűsége, hogy Magyarország és Csehszlovákia megegyezzenek a rendezésben. Ha azonban mégis, ennek nagyobb kilátása lett volna az állandóságra, mint egy olyan határozatnak, melyet egyikükre, vagy mindkettőjükre ráerószakoltak volna. A békeszerződés záradéka végso formájában számolt a kudarc valószínűségével. Ha 6 hónappal a szerződés életbe lépése után nem jön létre megegyezés, Csehszlovákiának joga volt a kérdést a Külügyminiszterek Tanácsa elé hozni s annak segítségét kérni végleges megoldás eszközésére.

A „HIHETETLEN” MAYNE REID KAPITÁNY

A buenos-airesi „Editorial Bell” kiadásában 1952 február havában jelent meg Szabó László új könyve „Juventud y Hechos de Hombres Extraordinarios” (Rendkívüli emberek ifjúsága és tettei) címen Szabó László 28 éve dolgozik Délamerikában a magyar propaganda érdekében. Mint a buenos-airesi „Crítica” főszerkesztője, több mint száz magyar vonatkozású cikket írt a délamerikai sajtó legnagyobb lapjaiban 1940-ben lefordította és az „Editorial Claridad”-dal kiadatta spanyol nyelven, „Descubrimiento de Hungría” címen A Sauvageot Magyarországról írott könyvét „Hitler está vivo” című könyve több nyelven megjelent és világsiker ért el — Mint Szabó László minden könyvében, úgy a „Rendkívüli emberek ifjúsága és tettei”-ben is van magyar vonatkozású rész. Mayne Reid kapitány regényes élete. Ebből a biográfiából vesszük ki a magyar dokumentációs szempontból érdekes adatokat.

A magyar szabadságharc idején 300 amerikai onkéntes indult utnak Magyarország felé, hogy Kossuth Lajos oldalán harcoljanak az osztrák és orosz csapatok ellen. 1849-ben, a kaliforniai aranyláz idején akadtak amerikai polgárok, akik nem torodtek az arannyal és Magyarországra akartak menni, hogy harcoljanak és ha kell, meghaljanak egy ismeretlen kis nép szabadságáért.

A vállalkozás lelke Mayne Reid kapitány volt, akinek a neve mellé a „hihetetlen” jelzőt tettek az amerikai lapokban. Thomas Mayne Reid ugyanis „hihetetlen” dolgokra vállalkozott. Az irországi Down-ban született s atyja lelképásztori pályára szánta, ő azonban hamarosan elindult Északamerikába.

New Orleansban élt, majd bejárta Louisiana, Texas, Arkansas és New Mexico erdőseit. Bolényvadász, kereskedő, kutató, falusi tanító volt és a természetet tanulmányozta. Sokáig élt a rézboruek között. Később

Philadelphióban, majd New Yorkban dolgozott, mint újságíró. 1846-ban a newyorki onkéntesek első ezredének hadnagyaként indult a mexikói háborúba. Résztvett Veracruz ostromában, Cerro Gordo, Contreras és Churubusco harcaiban, Chapultepecnél pedig az amerikai történelemben is beírta a nevét. Mayne Reid és kis csapata hősiességének árán foglalták el az amerikaiak az eródot.

1848-ban tért vissza New Yorkba, mint kapitány. Itt értesült arról, hogy a magyar hazafiak népek szabadságáért küzdenek az osztrák birodalom erőivel. Annak ellenére, hogy nagyon keveset, vagy semmit sem tudott Magyarországról, Chapultepec hőse azonnal engedélyt kért a washingtoni kormánytól, hogy onkéntes légión szervezhessen Északamerikában a magyarok segítségére. 1849-ben megkapta az engedélyt. Ekkor a mexikói háború 300 onkéntese jelentkezett Mayne Reidnél, a kaliforniai aranymezok helyett a harcot választották, egy messzi országban, egy elnyomott kis nép igazságáért. Moore tábornagy saját kardját küldte el Mayne Reidnek és a híres Colt száz revolvert ajándékozott a légiónak.

1849-márciusában indulásra készen állott a légión. De nem kaptak hajót, minden hajó Californiába vitte az európai aranyásókat. Végül 1849 június 27-én indult el Mayne Reid a „Cambria” fedélzetén. 1849 június 28-án közölte búcsúszavát a New York Herald.

— Elhagyom ezt a földet, melyet szerettem és szeretek szívem egész melegevel. Elhagyom, mert hív egy igazságos ügy, elhagyom azért, hogy harcoljak egy kis nép szabadságáért, melyet elnyomott a zsarnokság...

Három hét múlva Angliába érkezett a légión is, ekkorra azonban Világosnál letették a fegyvert a szabadságharcosok...

A légión tagjai eladták Colt-revolvereiket s ezeknek az árán utaztak vissza Északamerikába. Mayne Reid európai útja mégsem volt hiábavaló. Londonban kiadták „Rifle Rangers” és „Skalpvadászok” című regényeit. A „Rifle

A magyar békeidegáció, egy olyan kormány képviselőtében, amely magában foglalta ugyan kommunistákat, de még nem került kommunista vezetés alá, olyan békeszerződést óhajtott, mely némi esélyt biztosított volna Magyarországnak, hogy megőrizhesse politikai és gazdasági függetlenségét. Kétségbeesetten próbáltak nyugati támogatást szerezni területei nyereségeihez és biztosítékokhoz a szomszéd államokban élő magyar kisebbségek védelmére. Az ő szemükben az a békeszerződés, mely nem ad legalább bizonyosfokú elégtételt e téren, nemzeti katasztrófanak számított, „Truannonnál rosszabbnak”, amit a nyugatbarát, demokrátiás elemek — ezidőben a többség a kormányban — nem élhetnek túl.

Az amerikai kormány ennek a helyzetnek az ismeretében megtette, amit tudott, hogy nyitvatartsa a határkiigazítás lehetőségét tiszta magyar községek és vidékek esetében, rokonszenvezett a magyar aggodalmakkal a szomszéd államok magyarjainak elűzését illetően, de

úgy látta, ez a probléma az UNO elé tartozik, az emberi jogok védelmét biztosító egyezmények értelmében s nem a békeszerződések hatálya alá, a régi kisebbségi egyezmények nem bizonyították túlságosan eredményeseknek, amint azt a magyaroknak maguknak volt alkalmuk tapasztalni. Egészében véve az USA tisztességes feltételeket igyekezett biztosítani Magyarországnak számára, de nem kívánta Magyarországnak védnökének szerepét vállalni a szövetséges nemzetekkel szemben.

Figyelembe kellett venni Amerika kapcsolatát Csehszlovákiával. Ezenfelül Magyarország multja, mint a Tengely alantasabb partneréé, mind a háború előtt, mind a háború alatt, nemigen adott neki jogcímet túlságosan rokonszenvező bánásmódi a békerendezésnél. Ez volt a foka annak, hogy a magyarok, sok eloadott érvük jogosságá ellenére, oly kevés barátot találtak Párizsban, még a szovjet blokkon kívüli demokratikus nemzetek körében is.

Nagy magyar siker az olimpiászon

A Helsinkiben VII. 19 — VIII. 3. közt megrendezett olimpiászon, minden idők eddigi legnagyobb világversenyén, melyen 68 nemzet 5780 versenyzővel vett részt, Magyarország harmadik helyen végzett, akárcsak a két utolsó olimpiászon, 1936-ban Berlinben és 1948-ban Londonban.

★★

A győztes USA 40 első, 18 második, 18 harmadik helyet szerzett, a második Szovjetunió (mely először vett részt olimpiaia versenyeken) 21, 28, ill. 21-et, Magyarország pedig 16, 10, ill. 16-ot. A magyarok két világsúcsot s öt olimpiai súcsot döntöttek meg.

Amint egy, az egész világsajtót bejárt ASSOCIATED PRESS-jelentés (52. VIII. 6.) kiemelte: „Magyarország teljesítménye feltűnő volt, tekintve hogy az ország lakossága csak 9.250.000.”

★★

A magyar sikert teljessé az teszi, hogy a versenyzők nemcsak néhány speciális versenyszámban tünnek ki, hanem „mindenütt ott voltak” s egyaránt értek el első helye úszásban, vívásban, birkózásban, ökölvívásban, atlétikában, tornában, céllövésben, labdarúgásban, öttusában, helyezést pedig majdnem minden további sportágban (kerékpár, evezés, stb.). A 16 első helyet a következő számokban nyertük: felemás korlát (Korondi Margit), talajtorna (Keleti Ágnes), kalapácsvetés (Csermák József), öttusa csapat (Benedek Gábor, Szondy István, Kovácsi Aladár), görög-római birkózás légsúly (Hódos Imre), u. a. váltósúly (Szilvási Miklós), ötalakos gyorspisztolylovás (Takács Károly), 100 m-es női gyorsúszás (Szőke Kató), 200 m-es női mellúszás (Székely Éva), kardcsapat (Berezelly Tibor, Gerevich Aladár, Kárpáthy Rudolf, Kovács Pál, Papp Bertalan, Rajcsányi László), kard egyéni (Kovács Pál), 4-szer 100 m-es női gyorsúszóváltó (Novák Ilonka, Temes Judit, Novak Éva, Szőke Kató), 400 m-es női gyorsúszás (Gyenge Valéria), vízilabda (Jeney, Vizvári, Gyarmati, Markovits, Bolváry, Szívós, Kárpáti), labdarúgás (Grosits, Buzánszky, Lóránt, Lantos, Bozsik, Zakariás, Hidegkúti, Kocsis, Palotás, Puskás, Czibor), ökölvívás nagyváltósúly (Papp László).

★★

Magyarország az eddigi olimpiászonokon összesen 60 aranyérmét nyert! Az első modern olimpiászon, Athénben (1896) a 100 m-es gyorsúszást (Hajos Alfréd) s az 1200 m-es úszást (Hajos Alfréd), Párizsban (1900)

diszkoszvetést (Bauer Rezső), St. Louisban (1904) 50 yardos gyorsúszást (Halmay Zoltán), Athénben (1906) 3000 m-es gyaloglást (Sztantics György), 4-szer 250 m-es úszóváltót, Londonban (1908) birkózás nehézsúly (Weiss Richárd), kard egyéni (Fuchs Jenő), kard csapatot, Stockholm (1912) kard egyéni (Fuchs Jenő), kard csapatot, céllövés hadipuskában (Prokopp Sándor), Párizsban (1924) kard egyéni (Pósta Sándor), agyagalamblovás egyéni (Halasy Gyula), Amsterdamban (1928) görög-római birkózás könnyűsúly (Keresztes Lajos), ökölvívást (Kocsis Antal), kard egyéni (Ters-tyánszky Ödön), kard csapatot, Los Angelesben ökölvívás légsúly (Énekes István), kard egyéni (Jekelfalussy Piller György), kard csapatot, két tornaszámot (Pelle István), vízilabdát, Berlinben (1936) női magasugrást (Csák Ibolya), szabadfogású birkózás légsúly (Zombori Ödön), könnyűsúly (Kárpáti Károly), görög-római birkózás légsúly (Lőrincz Márton), ökölvívás középsúly (Harangi Imre), 100 m-es gyorsúszást (Csik Ferenc), vízilabdát, hölgy törvívást (Elek Ilona), kard egyéni (Kabos Endre), kard csapatot; Londonban (1948) kalapácsvetést (Németh Imre), női távolugrást (Gyarmati Olga), szabadfogású birkózás nehézsúly (Bóbis György), ökölvívás harmatsúly (Csik Tibor), középsúly (Papp László), hölgy törvívást (Elek Ilona), kard egyéni (Gerevich Aladár), kard csapatot, gyors-tüzelőpisztolyt (Takács Károly), egy tornaszámot (Pataký Ferenc). Ezekhez jött a 16 helsinki bajnokság.

★★

A zene mellett hírünk a világban a sport terén a legjobb s a helsinki siker a hazai rezsim iránti ellen-szenv ellenére is mély hatást tett s fokozta a magyar-ság iránti megbecsülést a világ sportkedvelőiben.

Angol nyelvű, magyar vonatkozású könyveit szerzze be a WESTERN BOOK SERVICE-nél. Új és használt könyvek nagy választékban. Kérje ingyen árjegyzékünket.

WESTERN BOOK SERVICE

P. O. BOX 969

MONTEREY

CALIFORNIA

A magyarság életbiztosító intézménye

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 "P" Street, N. W. — Kossuth House — Washington G. D. C., USA.

Díjtartalék tőke \$ 5,000,000; érvényben lévő biztosítási összeg 27 millió. Otthon az előregedett tagoknak és árváknak. Tagfelvétel az USA területén.

Magyarok a nagyvilágban

PERZSIA MAGYAR VEZÉKARI FŐNÖKE

Irán, régi nevén Perzsia, évek óta áll a világpolitika előterében. Nekünk, magyaroknak, nemcsak azért mond sokat az ország neve, mert fővárosában, Teheránban, dőlt el sorsunk, hanem azért is, mert irigykedve gondolunk arra, hogy Irán esetében az oroszok betartották szerződésben vállalt kötelezettségüket s kivonultak az országból... Mégis csak kevesen hallottunk arról a magyarról, aki a modern perzsa hadsereg megszervezője s első vezérkari főnöke volt!

Karacsay Fedor székely katonacsaládból származott. A napoleoni háborúkban, mint huszárhadnagy verekedett. Emellett stratégiai és mérnöki tanulmányokat írt. Lovaszedparancsnok lett, majd huszárezredesként ment nyugdíjba. A béke éveiben kitanulta a mérnökséget.

Fivére a szultán udvarában a szabadságharc menekültjeinek megmentésével fáradozott. Az ő útján jutott keleti kapcsolatokhoz. 1853-ban bejelenti barátjának, Deák Ferencnek, hogy Keletre indul, „mint a perzsa birodalmi várak, a vezérkari tisztek képzésének és a tartományi térképészetnek főigazgatója”. Pár héttel később a Tudományos Akadémia ülésén Kubinyi Ferenc számol be Karacsay ázsiai utiterveiről. Karacsay később valóban bejárta Afganisztánt, Bakut, Samarkandot, Bokharát, ahol az őshaza után kutatott.

Teheránban Nasz-sed-Din sah lovastábornoknak nevezte ki s a vezérkar főnökének. E minőségében megszervezte a perzsa hadsereget. Utána a sah az afganisztáni emirnek ajánlotta be Karacsay Fedort. Ő erősítette meg Kabul várát. 1859-ben azonban az idős katonát utólrta a halál. A sah hazahozatta holttestét s ünnepélyes temetés szertartás keretében Teheránban temettette el. Maga a sah is jelen volt. Karacsay Fedor gyermektelenül halt meg, fivére szintén utód nélkül maradt, talán ez is hozzájárult elfelejtéséhez.

Az emigrációnak azonban kötelessége számontartani minden nyomot, melyet a magyarság a világban hagyott s Karacsay Fedor műve nem is tartozik a jelentéktelenebbek közé. Az egyetlen szálad pont ma Iránban a hadsereg, melynek alapjait ő vetette meg. Talán egyszer arrajár egy bujdosótársunk, aki megkeresi a sírját az elfelejtett nagy magyar katonának.

A KORVIN MÁTYÁS EGYESÜLET

52. IV. 26-én újjáalakult az emigrációban, Rómában.

Mayne Reid [folyt.!]

Rangers”t félmillió példányban nyomták.

Híres és gazdag író volt már, amikor Kossuth Lajos 1852-ben Angliába érkezett. Mayne Reid anyagilag is rendelkezésre állt. Könyvét Kossuth gyermekeinek rendelkezésére állt. Könyvét Kossuth Magyarországra akart menni, hogy új felkelést szervezzen; inasa egy James Hawkins nevű férfi volt — a valóságban maga Kossuth Lajos. Az osztrák

Elnöke Fulvio Mario professor lett, alelnökei Várady Imre és Rodolfo Mosca professorok. Főtítkár Pálkás László firenzei magyar lektor maradt. A diszelnökségben új tagok: Kállay Miklós, Apor Gábor, Msgr. Zágon és Magyary, Alföldi professor, stb. Hamarosan megjelenik az Egyesület olasznyelvű tudományos folyóirata, a CORVINA.

A BRITISH-HUNGARIAN CULTURAL FELLOWSHIP

1951 májusában alakult meg az angol-magyar kulturális kapcsolatok ápolására. Kezdetben B.H. CHRISTIAN FELLOWSHIP néven működött. Az egyesület elnöke Macartney professor. Az elmúlt egy év alatt az egyesület igen szép munkát végzett. Összesen 14 nagyobb közös megmozdulás (eladások, közös kirándulások, stb.) keretében szolgálta a kitűzött célt, megismertetni az angolokkal a magyar ügyet s magyar problémákat és egyben az Angliában élő magyarokat közelebb hozni az angolokhoz, illetve az angol gondolkodásmódhoz. Az előadók közt olyan jól ismert nevek szerepeltek, mint Sir Arthur Comyns-Carr, a londoni Gray's Inn (ügyvédi testület) elnöke, Macartney professor, H. Seton-Watson professor, Langford-Holt konzervatív képviselő, Cs. Szabó László, Graham Hutton, a Magyarországon is járt köziró, stb.

Az egy éves ut legkicmelkedőbb cseménye az októberben Kossuth Angliába érkezésének 100 éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepély volt. Nagy érdeklődést váltott ki C. A. Macartney professor előadása az 1944 októberi eseményekről, valamint H. Seton-Watson vitával egybekötött beszámolója a dunavölgyi problémákról. A juniusi összejevetelen pedig egy szemtanú számolt be az egybegyűlt angol közönségnek a magyarországi deportálások körülményeiről. Az elmúlt év során a B. H. C. F. munkájáról nemcsak az angol sajtó emlékezett meg több alkalommal, hanem az összejevelekről nem egyszer közvetített beszámolót a B.B.C. és a RFE is.

ST.-LOUIS-BAN KOSSUTH EMLÉKMŰVET

avatott fel az olt élő magyarság 52. V. 30-án. A bronzrelief Finta Sándor műve. Az ünnepi szónok C. I. Bakewell kongresszusi képviselő volt.

kémszolgálat azonban felfedte és meghiusította a tervet.

Mayne Reid kapitány megnősült, sok könyvet írt, több ifjusági folyóiratot adott ki Északamerikában. Sikeres és kalandos élet után 1883 október 22-én halt meg Londonban. A londoni Kensal Green temetőben földelték. Sírját egy vashorgony és egy kard díszíti. Nem tudjuk, vajjon a londoni magyarok egyetlen egyszer is megemlékeztek-e a „híhetetlen” életű kapitányról. F. J.

OUR REPUTATION IN THE WORLD

ENGLISH SUMMARY

In this issue, Mr. Arthur Karasz, former president of the Hungarian National Bank and at present adviser to the National Bank of Bolivia, Mr. Janos Kosa, writer and essayist, and Mr. Ferenc Paal contribute their opinion to our discussion on ways of improving the Hungarian reputation. Hungary again ended third in the Olympic Games at Helsinki, just as she did in 1936 in Berlin and in 1948 in London. In the competition of 68 nations, the USA won 40, the Soviet Union 21 and Hungary 16 gold medals. As the AP reports, "Hungary's was a spectacular showing considering Hungary's population is only 9,250,000". — The Hungarian program of the National Committee for a Free Europe and the Crusade for Freedom are reviewed (NBC and TV programs, speeches, essays, articles, etc.). The magazine **NEWS FROM BEHIND THE IRON CURTAIN** publishes over 6,000 copies and contains much Hungarian material. Its contents are taken over by many newspapers, radio and TV stations. — There is an interesting article by Mr. Janos Fercsey about the "Incredible Captain Reid", who set out from New York in 1849 with an American legion to aid the Hungarian War of Independence. In London, however, he received news of the defeat of the Hungarians by the Austrian and Russian armies and had to give up the project.

The second part of the translation of John C. Campbell's article, "The European Territorial Settlement" appears in this issue, about Hungary's other major territorial dispute.

"Once Czechoslovakia began to talk", wrote Mr. Campbell.

"About getting rid of its Hungarian population, in order to make

By Geza B. Grosschmid
Duquesne University

Cz. a homogeneous national state, Hungarian spokesmen took the occasion to point out that the easiest way to dispose of the Hungarian minority was to dispose also of the land on which it lived. The American delegation in Paris was not at all in sympathy with the Cz. an desire to uproot and expel 200,000 persons but was willing to consider it in connection with a possible general settlement of Cz.—Hungarian differences... An exchange of territory satisfying Cz.'s desire for additional territory opposite Bratislava and giving Hungary a portion of the overwhelmingly Hungarian populated territory adjacent to the frontier would reduce the scope of the population transfer... Without the cooperation of the Soviet Union, American and British suggestions to Cz. could have no effect... Cz. was given 3 villages instead of five, and Hungary was obliged to enter into negotiations with Cz. to 'solve the problem' of the latter's inhabitants of Magyar origin".

"The Hungarian delegates... tried desperately to get western support for territorial gains and for provisions protecting the rights of Magyar minorities in surrounding states. In their view a treaty without some satisfaction on these points would be a national disaster, which the pro-western, democratic elements which then had a majority in the government could not be expected to survive. The American delegation, aware of that situation, did what it could to hold open the possibility of frontier rectifications where purely Hungarian towns and districts were involved... In general, the U.S. sought

fair terms for Hungary, but it did not want to place itself in the position of Hungary's champion against Allied nations".

In the section "Hungarians in the World" there are news about a British - Hungarian Cultural Fellowship, the Swiss - Hungarian Society, the Hungarian - Italian Society "Matthias Corvinus", the Hungarian Private University in Argentina, and the unveiling of the Kossuth memorial in St. Louis, Mo. There is an interesting item about the Hungarian cavalry colonel, F. Karacsay, who, in the middle of the last century, became the founder and chief of staff of the Iranian (then Persian) army.

The column **WESTERN OBSERVER** reports about new Liszt recordings; Miss Barabas, the opera singer, in England; **WELTWOCH**'s (Zurich) long article about the situation in Hungary, etc. In the April **FOREIGN SERVICE JOURNAL** Mr. Klay tells the story of Lincoln's Hungarian generals who later became American diplomats. The author of the new revue of the **Folies-Bergeres** in Paris, Mr. M. Gyarmathy, is of Hungarian origin. Together with an Italian and a Frenchman Marcel Breuer, of Hungarian extraction, was commissioned to build the new UNESCO residence in Paris. He is a world-famous partner of Gropius.

Kodály's *Psalmus Hungaricus* and an entire evening program of Bartok music were great successes at the modern music festival in Paris.

HÍRŰNK A VILÁGBAN

Hungarian Monthly
Megjelenik havonta

Szerkeszti:
Csicsery-Rónay István

FROM KOSSUTH'S ADDRESS TO THE LEGISLATION OF OHIO: THE SPIRIT OF OUR AGE IS DEMOCRACY. ALL FOR THE PEOPLE AND ALL BY THE PEOPLE. NOTHING ABOUT THE PEOPLE WITHOUT THE PEOPLE. THAT IS DEMOCRACY, AND THAT IS THE RULING TENDENCY OF THE SPIRIT OF OUR AGE.

(Columbus, Feb. 7, 1852.)